

- De bedrijfsvoering wordt eenvoudiger en beter te plannen door de integrale benadering van de nu versnipperde verlofregelingen en arbeidstijden.
- Daarmee samenhangend verwachten wij een hogere productiviteit en een forse administratieve lastenverlichting.
- Binnen het arbeidsvoorwaardenoverleg zal de regeling tenslotte door uitruil van belangen een loonkostenmatigend effect opleveren.

#### Negatief verlofsaldo

De levensloopregeling is zo vormgegeven dat er snel een redelijk levensloopvermogen kan worden opgebouwd. Toch kan het voorkomen dat er door objectieve omstandigheden (bijv. geboorte) een groter beroep moet worden gedaan dan de reeds bestaande toelaat. Deze mogelijkheden worden begrensd door fraudepreventie:

1. de mogelijkheid om het negatief verlofsaldo nog aan te kunnen vullen (redelijkheidstoets);
2. de hoogte van het positieve pensioenvermogen, om free-rider gedrag te vermijden (garantstelling c.q. verpanding van pensioenvermogen – aanpassing Pensioen en Spaarfondsen Wet nodig). D.w.z. korten op het pensioen bij negatief eindsaldo.
3. de vorm van een spaarverzekering die de risico's van arbeidsongeschiktheid en overlijden afdekt.

Voorbeeld 2: In een modaal gezin gaat de man, die ietsje ouder is, na het voltooien van de opleiding fulltime werken terwijl de vrouw haar opleiding afmaakt. Zij verhuizen naar een nieuwbouwwoning en krijgen twee kinderen. Na de geboorte van het tweede kind neemt de man een half jaar betaald ouderschapsverlof uit de levensloopverzekering. De vrouw vindt een parttimebaan. Haar man gaat een dag minder werken en financiert dat eveneens uit het zorgverlof.

#### Invoering

Om tot een fiscaal levensloopstelsel te komen zijn een aantal overgangsmaatregelen nodig. Allereerst kijken we dan naar de fiscale verlofspaarregeling. De verlofopbouw is nu niet mee te nemen van de ene werkgever naar de volgende. Het CDA wil de toegankelijkheid vergroten door de

opbouw los te koppelen van de werkgever. Verder kent de bestaande regeling belangrijke beperkingen zoals een maximale opbouw van één jaar verlof. Het CDA wil daar 2,5 jaar van maken. Een andere beperking is dat het verlof niet in het laatste jaar voor het pensioen of prepensioen opgenomen kan worden. Het CDA wil deze beperking ook opheffen in het licht van de afspraken over de opbouw van het pensioen. Dat moet leiden tot een stelsel waarin zowel arbeidsvoorwaardelijk als individueel gespaard kan worden voor verlof. Dat is vergelijkbaar met de systematiek van het aanvullend pensioen en de lijfrente-opbouw.

Het plan van het CDA om te komen tot een fiscaal levensloopstelsel bestaat dus uit een aantal stappen die volgen uit afspraken in het Strategisch Akkoord:

1. Het dereguleren van de bestaande verlofspaarregeling zodat het verlof voor meer verschillende verlofvormen, (flexibel) prepensioen en pensioenaanvulling mogelijk wordt.
2. Het overhevelen van het prepensioen van het pensioenkader naar het spaarloonkader (pensioenopbouw eindloon van 2% naar 1,75% per jaar)

|              |                                      |                          |
|--------------|--------------------------------------|--------------------------|
| Huidig kader | 10% (verlofsparen)                   | 17% (Witteveenkader)     |
| Nieuw kader  | 12% (gedereguleerd verlofsparen 65+) | 15% (Witteveenkader 65+) |
|              | 18 jaar                              | 65 jaar                  |

3. Het gedereguleerde kader voor verlofsparen moet samen met het Witteveenkader voor pensioenen één levensloopkader gaan vormen. Voor pensioenen zal 15% beschikbaar blijven, maar door de franchise AOW zal het kader voor verlofsparen oplopen van 12% op modaal- tot 27% op minimum loonniveau. De eerste twee stappen van het plan moeten om niemand in prepensioenopbouw te hinderen per 1 januari 2003 worden ingevoerd gelijktijdig met de in het Strategisch Akkoord vastgelegde verlaging van het bestaande Witteveenkader en andere maatregelen in het kader van het 'afschaffen van fiscale subsidie verlof' (bv. Wet Finlo en afdrachts-

vermindering betaald ouderschapsverlof). Voor de volgende stappen wil het CDA het SER advies over de Levensloop afwachten. Wij gaan ervan uit dat de SER in de bij haar voorliggende adviesaanvraag over de levensloop zal betrekken hoe de verlofrechten kunnen worden uitgeoefend en hoe de levensloopverzekering verdere invulling zal kunnen krijgen.

#### Financieel kader Strategisch akkoord

De voorgestelde levensloopregeling past binnen de financiële kaders die gesteld zijn ten aanzien van de levensloop in het strategisch akkoord.

- totale levensloopregeling 200 mln euro oplopend tot 400 mln euro
- waarvan prepensioen (stap 1-2) 65 miljoen euro

#### Witteveenkader

Het Witteveenkader is de fiscale norm voor pensioenopbouw. De norm is globaal dat een aanvullend ouderdomspensioen 70% van de pensioengrondslag bedraagt, dat is dus minus de franchise (AOW alleenstaand). De opbouwperiode was 40 jaar en is in 1999 in verband met het prepensioen gesteld op 35 jaar. In een eindlooppensioen is zo een opbouw van 2,00% toegestaan en in een opbouw- of middellooppensioen is een opbouw van 2,25% toegestaan. Stoort men zich niet aan de norm dan moet de pensioenpremie bij het belastbare loon geteld worden, er is dan dus ook geen aftrek mogelijk. Het Witteveenkader heeft zijn naam te danken aan de commissie Witteveen (1995) ingesteld door de Staatssecretaris van Financiën (1994).

Noot 3 (zie blz. 57)

#### D66 kiest anders

##### D66 kiest voor kennis

Politiek is kiezen, en D66 kiest voor kennis. Dat is onontbeerlijk voor de ontwikkeling van onze samenleving en economie. Het regeerakkoord bewijst wel lippendienst aan het belang van onderwijs en wetenschap, maar levert de komende jaren geen boter bij de vis. In plaats daarvan wordt krampachtig gekozen

voor aflossing van de staatsschuld in 25 jaar. D66 kiest anders.

*en maakt vrij van Jan-Salieggeest en zonder potverteren*

D66 kiest anders, maar D66 kiest niet voor de makkelijke oppositie. Wel een degelijke tegenbegroting, doorgerekend door het Centraal Planbureau (CPB). Geen geforceerde aflossing van de staatsschuld, maar ook niet potverteren. Want 2003 wordt in budgettair opzicht een moeilijk jaar: na jaren van overschotten is zelfs begrotingsevenwicht niet meer haalbaar. Dit vereist financiële voorzichtigheid. Waren de grote visies over maakbaarheid van de conjunctuur niet sinds de ervaringen in de jaren 70 onmaskerd als kiezersbedrog van spijzieke politici?

*ruimte voor investeren in de toekomst*

Binnen betrouwbare financiële kaders slaagt de tegenbegroting van D66 erin in 2003 bijna € 0,35 mrd extra beschikbaar te stellen voor kleinere scholen met meer zelfstandigheid, betere beloning van leraren en wetenschappelijk onderzoek. Voor studenten worden de collegegelden bevroren en kan geïnvesteerd worden in betere huisvesting.

In tegenstelling tot het kabinet wil D66 reeds in 2003 extra ruimte creëren voor de opleiding van agenten en versterking van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie. Voor de gezondheidszorg wil D66 in 2003 € 100 miljoen extra uittrekken. Tegenover het vervallen van Melkertbanen moet een investering in reguliere, maatschappelijk nuttige banen (zoals in de zorg, stadswachten, conducteurs, etc.) in de collectieve sector komen te staan.

*met zicht op behoud van spaarloon*

Voor de Nederlandse welvaart is kennis uiteindelijk bepalend, maar op de korte termijn mag de werkgelegenheid niet in de waagschaal worden gesteld door al te sterke loonstijgingen. D66 steunt het kabinet op dit punt, maar denkt dat de € 500 miljoen die het kabinet (onder voorwaarde dat de sociale partners overgaan tot loonmatiging) wil uittrekken voor verlaging van de VVV-premies beter besteed kan worden aan behoud van de

spaarloonregeling. Uit de reacties op het regeerakkoord is gebleken hoezeer veel werknemers hechten aan deze regeling. Mogelijke instandhouding ervan zal beter bijdragen aan een klimaat van loonmatiging dan mogelijke premieverlaging.

*terwijl andere missers uit het regeerakkoord ongedaan worden gemaakt*

D66 wijst de bezuinigingen van het kabinet op de natuur af. In plaats daarvan moet juist meer besteed worden aan vergroening van de leefomgeving. Ook de kabinets-bezuinigingen op duurzame energie (waaronder de vrijstelling van de ecotax voor groene stroom), schone auto's, groen beleggen en stadsen streekvervoer worden wat D66 betreft geschrapt. Daar tegenover staat dat het belastingstelsel verder kan worden vergroend door verhoging van de ecotax voor niet-groene stroom en invoering van een energieheffing voor groot-verbruikers. Ook de bezuinigingen op fiscale verlofregelingen zijn onacceptabel. De levensloopregeling zoals het kabinet nu voorstelt biedt hiervoor geen geloofwaardig alternatief. Kruidenierspolitiek als het afschaffen van de feestdagenregeling moet eveneens achterwege blijven.

*door elders op de kleintjes te letten*

Uiteraard moeten de ambities wel op een degelijke wijze betaald worden. Tegenover een bedrag van bijna € 0,9 miljard aan extra uitgaven wil D66 zo'n € 1,5 miljard extra bezuinigen en tegenover een aantal lastenverlichtingen ook een aantal lastenverzwaringen doorvoeren. Besparingen worden onder andere gevonden door de overheid beter te laten aanbesteden. De verhoeren in de bouwenquête maken eens te meer duidelijk dat hier grote mogelijkheden liggen.

Bezuinigingen zijn onder andere ook mogelijk op de huursubsidie (die te veel bijdraagt aan de armoedeval), op de levensloopregeling, op publiek-private samenwerkingsprojecten uit het Bereikbaarheids-offensief en op subsidieverstrekking in het algemeen. Gezien de precaire budgettaire situatie wil D66 in 2003 als noodmaatregel een éénmalige

korting op de prijsbijstelling doorvoeren.

*zodat met behoud van grote financiële degelijkheid blijft*

Uit de doorberekening van het CPB blijkt dat het EMU-tekort bij uitvoering van de D66-voorstellen 0,1% BBP lager uitkomt dan bij het kabinet-Balkenende. De macro-economische effecten ten opzichte van de Miljoenennota zijn op deze korte termijn relatief klein; wel is sprake van een gunstige uitwerking op de arbeidsmarkt. Het kan dus. Ook in deze tijd van economisch zwaar weer zijn andere keuzes mogelijk.

## **Tegenbegroting 2003: D66 kiest anders**

### **Inleiding**

Het beleid zoals door het kabinet is geformuleerd in het strategisch akkoord en de begroting 2003 moet anders en kan ook anders. D66 heeft daarom voor 2003 een tegenbegroting, met wijzigingsvoorstellen ten opzichte van de eerste begroting van het kabinet-Balkenende, opgesteld. De tegenbegroting is doorgerekend door het Centraal Planbureau en biedt een serieus en verantwoord alternatief voor het kabinetsbeleid.

D66 vindt dat in het strategisch akkoord te eenzijdig de nadruk is gelegd op het streven de staatsschuld in 25 jaar af te lossen. Economisch bestaat hiervoor geen noodzaak. Sterker nog, een te stringent begrotingsbeleid is op termijn slecht voor de economische groei omdat door het geforceerd aflossen van de staatsschuld te weinig geld overblijft om in onderwijs en kennis te investeren. Investeringsdaarin zijn hard nodig om zowel sociale als economische redenen. Door de gebrekkige kennisintensiteit van de Nederlandse economie is ons land voor economisch succes te veel afhankelijk van loonmatiging. Dat moet veranderen.

Uit de Macro Economische Verkenning 2003 blijkt dat de Nederlandse economie in 2002 en 2003 in ernstige moeilijkheden is geraakt door een combinatie van internationale conjuncturele tegenspoed, te laat ingezette loonmatiging en tegenva-

lende groei van de arbeidsproductiviteit. Daar komt bij dat de vooruitzichten nogal ongewis zijn. Een begrotingstekort in 2003 kan dan ook niet meer voorkomen worden. Wel is D66 van mening dat de omvang van het tekort zoveel mogelijk beperkt moet worden. Wie nu het tekort laat oplopen neemt het risico de overheidsfinanciën langdurig te laten ontsporen. Het is beter om nu even voorzichtig aan te doen, dan dezelfde fouten als in de jaren 70 te riskeren.

Ondanks een degelijk budgettaire beleid (volgens de CPB-doorrekening komt het EMU-tekort bij uitvoering van de D66-tegenbegroting 0,1% BBP lager uit dan in de kabinetsplannen) vindt D66 ruimte voor extra investeringen in onderwijs, natuur en milieu, zorg en veiligheid. Daar staan extra bezuinigingen tegenover. Verder wil D66 in de lastensfeer een aantal verschuivingen doorvoeren.

D66 ziet ook mogelijkheden om de spaarloonregelingen te behouden. De € 500 miljoen die het kabinet, onder de voorwaarde van afspraken met de sociale partners over loonmatiging, beschikbaar stelt voor verlaging van de WW-premies kan beter gebruikt worden om het voortbestaan van de spaarloonregelingen te garanderen. Deze regelingen worden dan weliswaar iets versoerd, maar op die manier wordt tegemoet gekomen aan het enorme maatschappelijk draagvlak (3 miljoen mensen maken gebruik van spaarloonregelingen) voor behoud ervan.

### Extra uitgaven

| Afgerond in miljarden €                                                                                                                                                                                                                        | 2003 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| <b>Onderwijs</b>                                                                                                                                                                                                                               |      |
| Arbeidsvoorwaarden onderwijs<br>Toelichting: Ondanks de mindere economische situatie blijft D66 ernaar streven het beroep van leraar aantrekkelijker te maken.                                                                                 | 0,05 |
| Kleinschaliger en zelfstandiger scholen<br>Toelichting: D66 wil de komende jaren (steeds) meer geld uittrekken voor een bekostigingssystematiek die kleinschaliger en zelfstandiger scholen in het voortgezet en primair onderwijs stimuleert. | 0,10 |

| Afgerond in miljarden €                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 2003        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| Huisvesting en voorzieningen scholen<br>Toelichting: D66 wil de bezuiniging op het Gemeentefonds terugdraaien onder de voorwaarde dat met de gemeenten afspraken worden gemaakt over de besteding van het hiermee gemoeide bedrag. D66 wil dat de gemeenten deze middelen gebruiken om te investeren in hoogwaardige, kleinschalige schoollocaties. Ook moeten voorzieningen die betere aansluiting van arbeid en zorg mogelijk maken (zoals kinderopvang) hiervan betaald worden. Dit heeft meteen als voordeel dat de verantwoordelijkheid hiervoor op decentraal niveau komt te liggen. Uit onderzoek van Nyfer blijkt dat een beter voorzieningenniveau rond de scholen tot forse involdieneffecten kan leiden. Mocht het niet lukken om afspraken met de gemeenten te maken, dan gaat het hiermee gemoeide bedrag rechtstreeks naar de scholen. | 0,15        |
| Hoger onderwijs en wetenschap<br>Toelichting: Voor de intellectuele en economische ontwikkeling van Nederland is investeren in onderzoek van groot belang. Het kabinet laat de wetenschap volkomen in de kou staan. Het budget hiervoor moet dan ook met € 25 miljoen omhoog. Daarnaast wil D66 de collegegelden in het HBO en in het universitair onderwijs bevroren. Voor studenten-huisvesting is een noodplan nodig.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 0,05        |
| <b>Totaal Onderwijs</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>0,35</b> |
| <b>Zorg</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |             |
| Nieuw beleid Zorg<br>Toelichting: D66 wil in tegenstelling tot het kabinet er voor zorgen dat reeds in 2003 ruimte is voor nieuw beleid en het verhelpen van de meest nijpende knelpunten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 0,10        |
| <b>Totaal Zorg</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>0,10</b> |
| Toelichting: ook een deel van het geld voor reguliere banen in de collectieve sector komt, boven op deze € 100 miljoen, ten goede aan (banen in de) zorg.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |             |

| Afgerond in miljarden €                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 2003        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| <b>Veiligheid en openbaar bestuur</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |             |
| Nieuw beleid veiligheid<br>Toelichting: Het is niet acceptabel dat er jaren gewacht moet worden op nieuw geld voor veiligheid. D66 wil al in 2003 € 65 miljoen extra uittrekken voor (opleiding van) agenten, meer rechters en versterking van het Openbaar Ministerie. Uit de Miljoenennota blijkt dat de bestrijding van drugssmokkel door bolletjesslikkers enorm duur is (€ 83 miljoen in 2003), en dat terwijl er nauwelijks resultaten worden geboekt. D66 zal de komende tijd voorstellen doen om de bestrijding van dit probleem efficiënter aan te pakken (bijvoorbeeld door het sluiten van verdragen met andere landen, zodat smokkelaars ook in buitenlandse gevangenissen vastgehouden kunnen worden), zodat er meer geld vrij komt voor criminaliteitsbestrijding elders. | 0,05        |
| Regulariseren I/D-banen etc.<br>Toelichting: Tegenover het vervallen van gesubsidieerde arbeid komen reguliere banen met meer mogelijkheden voor doorstroming te staan. Het gaat om vaste banen (zoals stads-wachten, conducteurs, onderwijs-assistenten en in de zorg) in de collectieve sector met een betere beloning dan Melkertbanen. Met het begrote bedrag kunnen 3000 van dit soort banen gefinancierd worden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 0,10        |
| Asielbeleid<br>Toelichting: D66 vindt de bezuinigingstaakstelling op asielbeleid uit het strategisch akkoord te groot, en draait deze voor de helft (€ 85 miljoen) terug.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 0,10        |
| <b>Totaal veiligheid en openbaar bestuur</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>0,25</b> |
| <b>Natuur</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |             |
| D66 draait de bezuiniging van € 70 mln op natuur terug en investeert daarbovenop nog eens € 50 mln extra in de aankoop van natuurgebieden en natuur in en om de stad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 0,10        |
| <b>Totaal natuur</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <b>0,10</b> |
| <b>Overig</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>0,05</b> |
| Toelichting: D66 trekt € 30 miljoen uit om de kabinetsbezuinigingen op het stads- en streekvervoer te verlichten. De aansluiting van VINEX-wijken op het openbaarvervoersnet moet gewaarborgd blijven, en mag niet ten koste gaan van de rest van het voorzieningenniveau. Ook wordt de verlofsubsidie niet afgeschaft.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |             |
| <b>Totaal</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <b>0,85</b> |

## Bezuinigingen

| Afgerond in miljarden €                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 2003 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| <b>Europees/innovatief aanbesteden</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 0,25 |
| Toelichting: Door een betere aanbestedingspraktijk zijn forse besparingen mogelijk. De verhoren bij de bouwfraude-enquête tonen dit eens te meer aan. In het regeerakkoord worden de mogelijkheden hiervan onvoldoende onderkend. Het is hard nodig dat er nu eens spijkers met koppen geslagen worden. Daarom een taakstelling van € 250 miljoen in 2003. Het CPB heeft deze taakstelling verwerkt als efficiency-korting.                                          |      |
| Korting individuele huursubsidie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 0,15 |
| Toelichting: De huursubsidie draagt in belangrijke mate bij aan de armoedeval. D66 wil daarom het beroep op inkomensafhankelijke subsidies verminderen. De bezuiniging moet worden gezien in samenhang met een aantal maatregelen in de lastensfeer, met name de invoering van een earned income tax credit.                                                                                                                                                         |      |
| Levensloop                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 0,10 |
| Toelichting: Het kabinet wil een levensloopregeling waarbij kan worden gespaard voor verlof en waarbij de overheid een onbelaste premie uitkeert wanneer het verlof wordt opgenomen. Dit is geen goede regeling, want bij de bedragen waar het om gaat moeten mensen tientallen jaren sparen voordat ze er misschien eens een paar maanden tussenuit kunnen. Het is beter om de bestaande verlofregeling in stand te houden en geld te reserveren voor kinderopvang. |      |
| Apparaatskosten voor bestuur en beheer in de zorgsector                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 0,05 |
| Toelichting: Betreft het gedeeltelijk naar voren halen van de efficiency-korting uit het strategisch akkoord op de apparaatskosten voor bestuur en beheer in de zorgsector.                                                                                                                                                                                                                                                                                          |      |
| BOR/PPS                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 0,25 |
| Toelichting: D66 wil de publiek-private samenwerkingsprojecten uit het Bereikbaarheidsoffensief Randstad schrappen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |      |
| Generieke subsidietaakstelling                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 0,10 |
| Toelichting: D66 vindt dat de subsidietaakstelling uit het regeerakkoord kan worden verhoogd. Minder rondpompen van geld past bij een nieuwe overheid.                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |      |

| Afgerond in miljarden €                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 2003        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| Eénmalige korting op prijsbijstelling tranche 2003                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 0,30        |
| Toelichting: D66 past in 2003 éénmalig een korting toe op de uitdeling van de prijsbijstelling tranche 2003. Dit is een noodmaatregel i.v.m. de sombere budgettaire vooruitzichten Deze korting slaat voor een deel (€ 0,1 miljard) neer in het onderwijs. Dit mag niet ten koste gaan van de onderwijssector zelf, maar moet gerealiseerd worden door de Zoetermeerse regelzucht en bureaucratie te verminderen en meer aan de scholen zelf over te laten. |             |
| Overig                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 0,15        |
| Toelichting: door intensief naar besparingsmogelijkheden te zoeken kan minimaal nog € 0,15 worden bespaard, via                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |             |
| • herstructurering van het agrarisch onderwijs (gelijke bekostiging door de kostenvergoeding per agrarische student op één lijn te brengen met de bekostiging door OCenW)                                                                                                                                                                                                                                                                                   |             |
| • Afschaffen stimuleringsubsidie eigen woningbezit                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |             |
| • Afschaffen compensatiebeleid materieelaanschaffing Defensie (het huidige beleid heeft een prijs-opdrijvend effect op de materieel-aanschaffingen van Defensie)                                                                                                                                                                                                                                                                                            |             |
| • Ruilverkaveling en verkoop agrarische domeinen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |             |
| Doorwerking ombuigingen in Gemeente- en Provinciefonds                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 0,10        |
| <b>Totaal Ombuigingen</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <b>1,45</b> |

## Lastenverzwaringen

| Afgerond in miljarden €                                                                                                           | 2003 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| <b>Arbeidskorting</b>                                                                                                             | 0,25 |
| Toelichting: D66 wil i.p.v. een hogere arbeidskorting een earned income tax credit invoeren.                                      |      |
| Afschaffing afdrachtkorting lage lonen (SPAK) en afdrachtkorting langdurig werklozen (VLW)                                        | 0,30 |
| Toelichting: D66 bouwt de SPAK en de VLW in een hoger tempo dan het kabinet af.                                                   |      |
| Verhogen energie-kleinverbruikers-heffing gezinnen                                                                                | 0,30 |
| Toelichting: In het kader van vergroening van het belastingstelsel verhoogt D66 de energie-kleinverbruikersheffing voor gezinnen. |      |

| Afgerond in miljarden €                                                                                                       | 2003        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| Energieheffing grootverbruikers                                                                                               | 0,70        |
| Toelichting: In het kader van vergroening van het belastingstelsel introduceert D66 een energieheffing voor grootverbruikers. |             |
| <b>Totaal Lastenverzwaring</b>                                                                                                | <b>1,55</b> |

## Lastenverlichting

| Afgerond in miljarden €                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 2003 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| <b>Earned income tax credit (eitc)</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 0,45 |
| Toelichting: D66 introduceert een earned income tax credit (een inkomensafhankelijke afdrachtkorting). Dit bevordert de werkgelegenheid van het laagopgeleide deel van de beroepsbevolking. De eitc is constant (€ 355,-) tussen 100% en 130% van het minimumloon, en wordt vervolgens afgebouwd tot nul bij 170% WML.                                                                                                                     |      |
| Terugdraaien bezuiniging fiscaal milieu en energiepakket                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 0,55 |
| Toelichting: D66 gaat niet akkoord met de regeerakkoordbezuiniging op fiscale milieu- en energiesubsidies. Het terugdraaien van deze bezuiniging betekent onder andere dat de vrijstelling van de regulerende energiebelasting voor groene stroom kan worden gehandhaafd. Zo worden de circa 1 miljoen afnemers van groene stroom niet gestraft voor goed milieuvriendelijk gedrag. Ook de regeling voor groen beleggen wordt gehandhaafd. |      |
| D66 is wel bereid om dit fiscale instrumentarium te herzien teneinde de effectiviteit te verhogen, voor zover daar aanleiding toe is. In de CPB-doorrekening is deze bereidheid geïnterpreteerd als een bezuiniging van € 0,05 miljard.                                                                                                                                                                                                    |      |
| Terugdraaien bezuiniging verlof-subsidies en uitbreiding kinderopvang                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 0,20 |
| Toelichting: het kabinet wil op het gebied van arbeid en zorg terug naar af. D66 wil dat voorkomen en draait de bezuinigingen hierop terug. Als gevolg van de Wet Basisvoorziening Kinderopvang zal in 2003 een aanzienlijk groter beroep op de fiscale regeling voor kinderopvang gedaan worden. Het regeerakkoord houdt hier ten onrechte geen rekening mee. D66 wil deze omissie herstellen.                                            |      |

| Afgerond in miljarden €                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 2003        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| Handhaven feestdagenregeling en blokkering spaarloon<br>Het kabinet wil de belastingvrijstelling voor eindejaarsuitkeringen en kerstpakketten afschaffen. D66 doet niet aan dit soort kruidenierspolitiek. Daarnaast maakt D66 de deblokking van het spaarloon ongedaan.                                   | 0,15        |
| Verhoging algemene ouderenkorting<br>Toelichting: de koopkracht van AOW-ers wordt verhoogd door de algemene ouderenkorting met € 80,- te vergroten. De maatregel is bedoeld om negatieve koopkrachteffecten van de bezuiniging op de huursubsidie en de verhoging van de ecotax voor AOW-ers te repareren. | 0,15        |
| Verhoging aanvullende kinderkorting<br>Toelichting: de aanvullende kinderkorting wordt verhoogd met € 120,-. De maatregel is bedoeld om negatieve koopkrachteffecten van de bezuiniging op de huursubsidie en de verhoging van de ecotax voor gezinnen met lage inkomens met kinderen te repareren.        | 0,05        |
| <b>Totaal Lastenverlichting</b>                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>1,55</b> |

## CPB Notitie *Centraal Planbureau*

Nummer: 2002/67  
Datum: 17 september 2002  
Aan: Tweede Kamer fractie D66

### Economische effecten wijzigingsvoorstellen Miljoenen- nota 2003 D66-fractie

#### 1.1 Uitgangspunten

Het CPB heeft op verzoek van D66 de economische effecten van een aantal wijzigingsvoorstellen voor de begroting 2003 gezien. Uitgangspunt vormen de kabinetsvoorstellen die in de Miljoenennota 2003 staan. De wijzigingsvoorstellen van D66 impliceren ten eerste uitgaven-intensiveringen ad 0,90 mld euro. Hiertegenover staat 1,55 mld euro aan uitgavenbeperkingen. Ook in de sfeer van de collectieve lasten wordt een aantal wijzigingen voorgesteld. Per saldo worden de lasten met 0,05 mld euro verlicht. Gegeven het ontbreken van endogene premie-mutaties komen alle voorstellen alsmede de doorwerkingseffecten tot uiting in het EMU-saldo. In de Macro Economische Verkenning, waarin de kabinetsvoorstellen uit de Miljoenennota zijn verwerkt,

wordt een EMU-saldo van – 0,4% van het BBP gerapporteerd voor 2003. De voorstellen van D66 betekenen een verbetering op dit saldo van 0,1% tot – 0,3% BBP.

Tabel 1.1 vat de wijzigingsvoorstellen van D66 voor de collectieve uitgaven samen. De extra uitgaven aan onderwijs (0,35 mld euro) vormen de grootste intensivering. De belangrijkste ombuigingen betreffen overig openbaar bestuur (0,50 mld euro), infrastructuur (0,30 mld euro) en overig, met name subsidies (0,30 mld euro). Een tweetal maatregelen raakt meerdere clusters. D66 trekt 0,10 mld euro uit voor 3 000 extra banen in de collectieve sector. Het gaat om reguliere banen in ondersteunende functies, zoals bijvoorbeeld stadswacht of klassenassistent, die terechtkomen in de clusters openbare orde, zorg en onderwijs. Daartegenover staat een ombuiging door 0,30 mld euro van de prijsbijstelling 2003 in te houden. Deze slaat neer in de clusters openbaar bestuur, onderwijs, defensie en infrastructuur.

leraren en meer geld voor het wetenschappelijk onderwijs. Ook wil D66 afspraken maken met gemeenten over kleinschalige scholen en betere voorzieningen. In ruil hiervoor wordt de korting op het Gemeente- en Provinciefonds die het kabinet voor ogen heeft 0,15 mld kleiner. De ombuigingen op onderwijs betreffen vooral de korting op de prijsbijstelling 2003-

#### Openbaar bestuur

Om de helft van de taakstelling voor het asielbeleid terug te draaien, wil D66 0,10 mld inzetten. Ook wordt 0,10 mld euro extra uitgetrokken voor (opleiding van) agenten, meer rechters en versterking van het Openbaar Ministerie. Tegenover deze intensiveringen staat 0,55 mld aan ombuigingen. Naast de korting op de prijsbijstelling 2003 (0,15 mld euro) wordt een taakstelling opgelegd om te komen tot goedkopere (Europese of meer innovatieve) aanbesteding door de overheid (0,25 mld euro) en wordt gekort op de intensiveringen m.b.t. veiligheid (0,05 mld euro). Ook de doorwerking van de

**Tabel 1.1 Ombuigingen en intensiveringen, 2003, in mld euro**

|                                       | Ombuigingen |      | Intensiveringen |      |
|---------------------------------------|-------------|------|-----------------|------|
| <b>Naar beleidsmatige clusters</b>    |             |      |                 |      |
| Defensie                              | 0,10        |      |                 |      |
| Onderwijs                             |             | 0,10 |                 | 0,35 |
| Openbaar bestuur                      | 0,55        |      | 0,20            |      |
| Infrastructuur                        | 0,30        |      |                 |      |
| Milieu                                | 0,05        |      | 0,10            |      |
| Sociale Zekerheid                     | 0,25        |      | 0,05            |      |
| Zorg                                  | 0,05        |      | 0,15            |      |
| Overig                                | 0,15        |      | 0,05            |      |
| Totaal                                | 1,55        |      | 0,90            |      |
| <b>Naar budgetdiscipline sectoren</b> |             |      |                 |      |
| Rijksbegroting in enge zin            | 1,10        |      | 0,70            |      |
| Sociale zekerheid en arbeidsmarkt     |             | 0,10 |                 | 0,05 |
| Zorg                                  | 0,05        |      | 0,15            |      |
| Overig (infrastructuur via FES)       |             | 0,30 |                 | 0,00 |
| Totaal                                | 1,55        |      | 0,90            |      |

#### Onderwijs

D66 trekt 0,10 mld euro uit voor een bekostigingssystematiek die kleinschaliger en zelfstandiger scholen stimuleert. Een bedrag van in totaal ongeveer dezelfde grootte wordt ingezet voor studenten (studentenhuisvesting en bevrizing van het collegegeld voor 2003), betere arbeidsvoorwaarden van

voorgestelde netto ombuigingen naar het Gemeente- en Provinciefonds valt in dit cluster (0,10 mld euro).

#### Infrastructuur

Naast de doorwerking van de ingehouden prijsbijstelling 2003, wil D66 0,25 mld euro vrijmaken door annulering van de voorgenomen publiek-private samenwerking in het

kader van het Bereikbaarheidsoffensief Randstad (BOR-PPS).

#### Milieu

D66 wil de bezuiniging op de aankoop van natuurgronden (Ecologische Hoofdstructuur) terugdraaien (0,05 mld euro) en 0,05 mld euro extra uittrekken voor natuur. Op de energiesubsidies wordt 0,05 mld euro bezuinigd. Dit wordt echter gecompenseerd door fiscale maatregelen (zie onder).

#### Sociale zekerheid

De levensloopregeling wordt niet ingevoerd. Dit bespaart naar verwachting 0,10 mld euro. Daarentegen wordt de verlofsubsidie niet afgeschaft. Dit kost 0,05 mld euro. Bovendien wordt 0,15 mld euro gekort op de individuele huursubsidie.

#### Zorg

Voor nieuw beleid en voor het wegwerken van knelpunten in de zorg wordt 0,10 mld euro beschikbaar gesteld. Daarnaast heeft een deel van de extra reguliere banen in de collectieve sector betrekking op de zorg. Hiertegenover staat een taakstellende efficiëncykorting voor beheer en bestuur in de zorg van 0,05 mld euro.

#### Overig

Op de subsidies wordt een extra generieke taakstelling van 0,10 mld euro gezet. Ook wordt 0,05 mld euro omgebogen door minder geld te besteden aan ruilverkaveling en door de verkoop van agrarische domeinen. Daarentegen wordt 0,03 mld euro uitgetrokken om de bezuinigingen op het stads- en streekvervoer te verlichten.

Op fiscaal gebied leidt de tegenbegroting van D66 ex ante tot een

verlaging van de collectieve lasten met 0,05 mld euro. Dit is de resultante van een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,45 mld euro en een lastenverlichting voor gezinnen van 0,50 mld euro.

**Tabel 1.2 Collectieve lasten, 2003, in mld euro**

|                                                                           |               |
|---------------------------------------------------------------------------|---------------|
| <b>Milieu</b>                                                             | <b>0,30</b>   |
| w.v. verhoging en uitbreiding regulerende energiebelasting                | 1,00          |
| w.v. terugdraaien fiscaal milieu- en energiepakket                        | 0,55          |
| w.v. terugdraaien afschaffen fiscale stimulering schone en zuinige auto's | 0,15          |
| <b>Inkomen en arbeid</b>                                                  | <b>- 0,35</b> |
| w.v. versnelde afschaffing afdrachtverminderingen                         | 0,30          |
| w.v. geen verhoging arbeidskorting                                        | 0,25          |
| w.v. EITC                                                                 | - 0,45        |
| w.v. verhoging algemene ouderenkorting                                    | - 0,15        |
| w.v. verhoging aanvullende kinderkorting                                  | - 0,05        |
| w.v. overig                                                               | - 0,25        |
| <b>Totaal</b>                                                             | <b>- 0,05</b> |
| w.v. bedrijven                                                            | 0,45          |
| w.v. gezinnen                                                             | - 0,50        |

D66 verzwart de lasten op milieu met 0,30 mld euro. Door verhoging en uitbreiding van de regulerende energiebelasting worden de lasten verhoogd met 1,00 mld euro. Daartegenover staat het niet afschaffen van de fiscale faciliteiten voor milieuvriendelijke investeringen, de belastingkorting REB voor groen geproduceerde elektriciteit en energiezuinige apparaten en de Fiscale stimulering van schone en zuinige auto's.

De lasten op arbeid en inkomen worden door D66 per saldo met 0,35 mld euro verjaagd. De lasten worden verzwart door een, t.o.v. de Miljoenennota, versnelde afschaffing van de afdrachtvermindering lage lonen (SPAK) en langdurig werklozen (VLW) (0,30 mld euro). De verhoging van de arbeidskorting in 2003 waartoe het kabinet in het Strategisch Akkoord heeft besloten wordt door D66 teruggedraaid, hetgeen een lastenverzwaring van 0,25 mld euro met zich meebrengt.<sup>1</sup>

Hier tegenover staat de invoering van een inkomensafhankelijke arbeidskorting (EITC) overeenkomstig het verkiezingsprogramma van D66.

De door het kabinet voorgenomen afschaffing van de heffingskorting groen beleggen, van de feestdagen-regeling en van enkele fiscale verlofregelingen worden allemaal teruggedraaid. Ook wordt extra geld beschikbaar gesteld voor fiscale regelingen op het gebied van kinderopvang. Ter verbetering van de koopkracht van ouderen wordt de algemene ouderenkorting verhoogd met 80 euro (0,15 mld euro). Tenslotte wordt de extra aanvullende kinderkorting verhoogd met 120 euro (0,05 mld euro).

#### 1.2 Macro-economische effecten in 2003

De macro-economische effecten in 2003 van de hiervoor beschreven wijzigingsvoorstellen zijn uiterst gering. Het effect op de economische groei is licht negatief (- 0,1%-punt). Dit wordt vooral veroorzaakt doordat het pakket aan ombuigingen groter is dan het pakket aan intensiveringen, waardoor de bestedingen van de overheid minder toenemen. De Gevolgen voor de werkgelegenheid en de werkloosheid in 2003 zijn nihil. Voor gezinnen worden weliswaar de lasten per saldo verlicht, maar daar staan bezuinigen op de inkomens-overdrachten, een geringere stijging van het contractloon en een iets hogere inflatie tegenover. De consumptieve bestedingen van gezinnen komen daardoor per saldo 0,1% lager uit.

De geringere stijging van de contractlonen hangt vooral samen met de lagere lastendruk van werknemers en met de versnelde afschaffing van afdrachtverminderingen. Door het laatstgenoemde voorstel nemen de loonkosten voor werkgevers toe, hetgeen gedeeltelijk op werknemers wordt afgewenteld. Vanwege een iets geringere stijging van de arbeidsproductiviteit loopt de arbeidsinkomensquote marginaal op. Het EMU-saldo ontwikkelt zich bij uitvoering van de voorstellen van D66 0,1% van het BBP positiever.

<sup>1</sup> Het Strategisch Akkoord voorziet een verhoging van de arbeidskorting in 2003 waarmee een lastenverlichting van 0,25 mld euro is gemoed. Daarnaast heeft het kabinet in aanvullende beleid besloten tot een verdere verhoging van de arbeidskorting in 2003. De hiermee gepaard gaande lastenverlichting bedraagt 0,35 mld euro. Dit laatste wordt door D66 niet teruggedraaid.

**Tabel 1.3 Macro-economische effecten in 2003 van wijzigingsvoorstellen D66**

|                                                | afwijkingen in % |
|------------------------------------------------|------------------|
| Contractloon marktsector                       | - 0,2            |
| Consumentenprijsindex (CPI)                    | 0,1              |
| Bruto binnenlands product (BBP) (volume)       | - 0,1            |
| Particuliere consumptie (volume)               | - 0,1            |
| Investeringsbedrijven (excl. woningen, volume) | - 0,1            |
| Uitvoer goederen (excl. energie, volume)       | 0,0              |
| Werkgelegenheid (personen)                     | 0,0              |
| Arbeidsinkomensquote marktsector (%-punt)      | 0,1              |
| EMU-saldo (% BBP)                              | 0,1              |

### 1.3 Koopkrachteffecten

De maatregelen in het beleidspakket van D66 hebben een neerwaarts effect op de contractlonen van 0,2%-punt en een opwaarts effect op de inflatie van 0,1%-punt. Per saldo dalen de reële lonen met 0,3%-punt. Voor uitkeringsgerechtigden en 65-plussers werkt de verlaging van de contractlonen door via het wettelijk minimumloon (WML). De negatieve koopkrachteffecten die hieruit voortvloeien worden deels gecompenseerd door fiscale maatregelen.

Vooralsnog profiteren van de invoering van een EITC. De EITC komt bovenop de bestaande arbeidskorting, die overigens wel met 50 euro verlaagd wordt. De EITC is maximaal tussen 100% en 130% van het WML en bedraagt daar 355 euro. Hogere inkomens (boven 170% WML) hebben geen recht op de EITC en ondervinden nadeel van de verlaging van de arbeidskorting. Het laten bestaan van de feestdagenregeling heeft een gering positief effect op de koopkracht van werknemers.

De korting op de individuele huursubsidie met 10% is vooral ongunstig voor alleenstaande AOW'ers, alleenstaande werkenden en uitkeringsgerechtigden. Gemiddeld genomen bedraagt het koopkrachteffect hiervan ongeveer - ¼%. Voor huishoudens met kinderen en een laag inkomen (tot 27 438 euro) en voor 65-plussers met

een laag inkomen wordt dit ruimschoots gecompenseerd door een verhoging van de extra aanvullende kinderkorting respectievelijk de ouderenkorting.

effecten van diverse arbeidsmarktmaatregelen zij verwezen naar het IBO-rapport (2001) «Aan de slag: eindrapport van de werkgroep Toekomst van het Arbeidsmarkt-

**Tabel 1.4 Koopkrachteffecten in 2003 van wijzigingsvoorstellen D66**

|                                         | Alleenstaanden   | Gehuwden | Gehuwden met 2 kinderen |
|-----------------------------------------|------------------|----------|-------------------------|
|                                         | afwijkingen in % |          |                         |
| Modaal                                  | - ½              |          | - ½                     |
| 2 x Modaal                              | - ½              |          | - ½                     |
| 3 x Modaal                              |                  |          | - ½                     |
| Tweeverdieners, 1½ modaal               |                  | - ¼      | - ¼                     |
| Minimumloon                             | 2                |          | 1¾                      |
| Minimum plus                            | 2                |          | 2¼                      |
| Minimumuitkeringsgerechtigden AOW       | ½                | - ½      | ¼                       |
| AOW met 5 000 euro aanvullend pensioen  | ½                | ½        |                         |
| AOW met 15 000 euro aanvullend pensioen | ¼                | ¼        |                         |

### Effect op replacement rate en marginale druk

De wijzigingsvoorstellen van D66 leiden tot een verlaging van de replacement rate, de verhouding tussen netto-uitkering en nettoloon, met 0,15%-punt. De daling van de replacement rate is vooral te danken aan de invoering van een EITC. De replacement rate aan de onderkant van het loongebouw daalt sterker, omdat de EITC hier maximaal is. De verhoging van de extra aanvullende kinderkorting heeft echter een opwaarts effect op de replacement rate. De korting is gunstiger voor uitkeringsgerechtigden dan voor werkenden; bovendien verliest men het recht indien men boven de grens van deze korting uitkomt. De EITC heeft geen effect op de marginale wig tussen 100% en 130% WML, omdat deze daar constant is. De marginale druk in de afbouwfase, tussen 130% en 170% WML, wordt met 5½%-punt verhoogd. De beperking van de inkomensafhankelijke huursubsidie vermindert de marginale druk.

### 1.4 Effecten op de werking van de arbeidsmarkt

Enkele van de maatregelen uit de tegenbegroting van D66 beïnvloeden de werking van de arbeidsmarkt op langere termijn. Een integrale doorrekening van deze effecten is in het kader van deze notitie niet gemaakt. Voor een uitvoerige toelichting op de economische

beleid», bijlage 5. Wel is het mogelijk enkele aspecten kwalitatief toe te lichten.

De VLW en SPAK zijn beide gericht op de onderkant van de arbeidsmarkt. Wordt de afschaffing van deze regelingen versneld, dan pakt dat slecht uit voor werkgelegenheid en werkloosheid, met name voor het laagopgeleide deel van de Beroepsbevolking. Daartegenover staat de invoering van een Earned Income Tax Credit (EITC), die inactiviteit juist ontmoedigt en betaald werk stimuleert. De uitruil van VLW en SPAK voor een EITC pakt per saldo gunstig uit voor de arbeidsmarkt, onder meer omdat de lastenverschuiving naar werkgevers loonmatiging en verlaging van loongerelateerde uitkeringen tot gevolg heeft.

De uitruil tussen arbeidskorting en EITC impliceert een lastenverschuiving tussen verschillende groepen. Aan de onderkant van de arbeidsmarkt vindt lastenverlichting plaats, aan de bovenkant lastenverzwaring. Voor de werkgelegenheidsperspectieven van het laagopgeleide deel van de beroepsbevolking werkt dit positief. Over het totaaleffect op de werkgelegenheid op lange termijn kan vanwege tegen elkaar in werkende effecten zonder integrale doorrekening een uitspraak worden gedaan.

## 1.5 Effecten van milieu-maatregelen

D66 stelt een verhoging (0,3 mrd euro) en verbreding naar groot-verbruikers (0,7 mrd euro) van de REB voor. Daarnaast worden de door het kabinet voorgenomen ombuigingen op de fiscale faciliteiten voor milieuvriendelijke investeringen, op de belastingkorting REB voor groen geproduceerde elektriciteit en energiezuinige apparaten en op de fiscale stimulering van schone en zuinige auto's teruggedraaid.

Noot 4 (zie blz. 63)

### ChristenUnie

#### Voorstel aanpassing begroting 2003 – Toelichting

##### *OZB handhaven, overdrachtsbelasting verlagen*

Het kabinetsvoornemen om de OZB af te schaffen beperkt de beleidsruimte voor het lokale bestuur. Bovendien is het een beleidsarme maatregel: een tijdelijke traktatie voor woningbezitters, meer niet. Er valt geen positief effect op de woningmarkt te verwachten, omdat het alleen diegenen helpt die al een huis bezitten. Daarom stelt de ChristenUnie voor om de OZB te handhaven, en in plaats daarvan de overdrachtsbelasting voor woningen te halveren. Het huidige tarief van 6% drukt zwaar op de huizenprijs, zeker gelet op de sterke stijging die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden. Verlaging is rechtvaardig omdat het ook de lasten voor starters op de huizenmarkt verlicht, waaronder ook huurders die hun huidige woning van de corporatie willen kopen. Het bevordert de doorstroming op de woningmarkt waar momenteel stagnatie dreigt. Verlaging van de overdrachtsbelasting haalt een barrière weg voor mensen die dicht bij hun werk willen wonen en verlaagt daarmee het woon-werkverkeer. Dat heeft een positief effect op de files in het verkeer en voor het milieu.

<sup>1</sup> deze verhoging wordt overigens volledig gecompenseerd via de loon- en inkomsten-resp. omzet- en winstbelasting.

##### *Geen pro-cyclisch beleid, wel verbetering EMU-saldo*

De begrotingsdiscipline van het kabinet staat in het teken van boekhoudkunde en houdt te weinig rekening met maatschappelijke doelen. Bovendien werken de begrotingsafspraken pro-cyclisch: sterk bezuinigen in economisch magere jaren kan het dal verdiepen. In het aanpassingsvoorstel laat de ChristenUnie het EMU-tekort in 2003 en 2004 verder oplopen dan het kabinet om eerder ruimte te creëren voor extra lastenverlichting en uitgaven voor onderwijs, zorg en het openbaar vervoer. Dat werkt stimulerend voor de economie en schept ruimte om de achterstanden in publieke sectoren als onderwijs en zorg te verhelpen. Maar in 2005 en 2006 moet de schade weer worden ingehaald. Dat kan door de lasten op milieuvervuilende activiteiten op te voeren. Daarmee komen ook internationale milieufspraken, zoals het Kyoto Protocol, weer binnen bereik. Ex ante verbetert het EMU-saldo in de ChristenUnie-voorstellen in 2006 tot 1,4% BBP, het kabinet haalt slechts 1% BBP.

##### *Spaarloon handhaven*

Het spaarloon wordt gehandhaafd als het aan de ChristenUnie ligt. Een aparte levenslooptegeregeling of verlofknip is sympathiek, maar eigenlijk niet nodig: financiering van verlofuren is immers al een erkend bestedingsdoel van de spaarloonregeling. Vrijgeven van de spaarloon-tegoeden heeft bovendien waarschijnlijk niet het effect van een bestedingsimpuls dat het kabinet beoogt: mensen zullen het geld niet ineens uitgeven, maar omzetten in een ander spaartegoed. Tot slot heeft handhaving van het spaarloon een dempende werking op de loonontwikkeling: vakbonden zullen immers (terecht) compensatie eisen. De ChristenUnie stelt voor om van de werknemersspaarregelingen het minder populaire premiesparen en de winstdelingsregeling te schrappen als beperkte bezuinigingsmaatregel.

##### *Belast vervuילend/ongezond gedrag, niet arbeid*

Waar het kabinet voorstelt om fiscale stimuli voor milieuvriendelijk investeren en beleggen schrapt, wil de ChristenUnie de groenregelingen

juist handhaven. Waar het kabinet de lasten op arbeid en inkomen verzwaart (o.m. via de zorgpremies) probeert de ChristenUnie deze druk te beperken (handhaven SPAK en VLW) en de lasten te verschuiven naar activiteiten die schadelijk zijn voor mens en milieu. De kilometerheffing moet er vroeger of later komen om het verkeer op de volle Nederlandse wegen terug te dringen, de ecotax kan voor sommige sectoren worden verhoogd en bovendien naar energiebron worden gedifferentieerd<sup>1</sup>, de milieuschade van vliegbewegingen en producten wordt in de prijs geïnternaliseerd. Tenslotte worden de accijnzen op alcohol en tabak verhoogd.